

“Overkoepelend ecologisch werkprotocol inrichting NNN Krimpenerwaard-cluster A”

Inleiding

Dit overkoepelend ecologische werkprotocol bevat alle compenserende en mitigerende maatregelen uit het Activiteitenplan Wet natuurbescherming voor de inrichting van NNN gebieden in de Krimpenerwaard, onderdeel cluster A.

Het is op dezelfde wijze opgebouwd en bevat uniforme maatregelen als het document op grond waarvan het bevoegd gezag Wnb ‘Omgevingsdienst Haaglanden’ een bestuurlijk rechtsoordeel heeft fagegegeven voor de inrichting van NNN den Hoek. Hierbij is geconcludeerd dat een ‘onthefing Wnb’ voor dit project niet nodig is mits de maatregelen worden uitgevoerd zoals omschreven (met uitzondering van de werkzaamheden en mitigerende maatregelen die raken aan de soorten Ruige dwergvleermuis en Platte schijfhoren, waarvoor een ontheffing dient te worden gevraagd).

Als gevolg van de lange looptijd en verschillende deelgebieden, met verschillende relevante soorten zijn mitigerende maatregelen benoemd in verschillende documenten is dit overkoepelend document opgesteld. Dit geeft zowel het bevoegd gezag inzicht in de aanpak en beoogde maatregelen en werkwijze voor het werk als geheel als per soort. Daarnaast is het document bedoeld om aan betrokkenen tijdens de uitvoering alle benodigde informatie om zorgvuldig binnen de Wet natuurbescherming te kunnen werken overzichtelijk in één document beschikbaar te hebben.

Project specifieke informatie

Project

Inrichting Natuurnetwerk Nederland Krimpenerwaard, cluster A-Oudeland-Kattendijk & Middelblok.

Voorgenomen ontwikkeling

Voor het veenweidegebied Krimpenerwaard is een gebiedsovereenkomst gesloten waarin verschillende overheden afspraken hebben gemaakt in het kader van natuurontwikkeling, waterbeheer, landbouw & recreatie en toerisme. Natuurontwikkeling in het kader van Natuurnetwerk Nederland (NNN), gecombineerd met het creëren van een bijpassend robuust en duurzaam watersysteem in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn hierbij leidend.

De Krimpenerwaard betreft het grootste nu lopende NNN-realisatie project in Zuid-Holland. De nadruk ligt op de realisatie van waternatuurdoelen, weidevogel- en botanische doelen alsmede de realisatie van een robuuste ecologische verbinding die samenhang heeft met de NNN in omliggende regio's.

Wettelijk belang en alternatieven afweging

Het wettelijk belang op grond waarvan de werkzaamheden plaatvinden betreft: **‘bescherming flora en fauna’**. Het natuurgebiedsplan is verankerd in het bestemmingsplan van de gemeente Krimpenerwaard en het natuurgebiedsplan van de provincie Zuid-Holland. Aankoop van gronden, zelfrealisatie door grondeigenaren en onteigening heeft onderdeel uitgemaakt van de voorbereidende fasen.

Verplaatsing en / of aanpassen van begrenzing is mede hierdoor niet mogelijk.

Ecologisch gezien wordt verschuiving naar andere delen niet gezien als een wijziging van effecten of verbetering van de potenties. Mogelijke effecten vanuit de verschillende invalshoeken zullen ook in andere delen van de Krimpenerwaard in gelijke mate optreden. De locatie kan niet worden gewijzigd.

Geconcludeerd wordt dat er geen andere bevredigende oplossing mogelijk of alternatief mogelijk is voor de geplande ontwikkeling.

Voor het project is gekozen te werken conform de gedragscode Stadswerk-onderdeel Ruimtelijke Ontwikkeling. Voor daarvoor relevante soorten wordt de ontheffingsprocedure gevolgd.

Vanuit het zorgvuldigheidsbeginsel zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming (art. 1.11) is het van belang dat gewerkt wordt via ecologisch werkprotocollen.

Voorbereidende activiteiten vanuit Wet natuurbescherming / ecologie

Tijdens de voorbereiding van de beoogde werkzaamheden is een tabelmatig overzicht opgesteld met aanwezige en mogelijk aanwezige beschermde soorten per NNN-deelgebied (*Terlouw R.J.S., 2021*)

Op basis van dit overzicht van aanwezige en mogelijk aanwezige soorten is bepaald welke soorten in relatie tot de voorgenomen activiteiten (mogelijk) kunnen worden aangetast. Aansluitend is beoordeel voor welke soorten voldoende (recente) informatie beschikbaar was en waar aanvullend onderzoek noodzakelijk werd geacht. Dit aanvullend onderzoek is in de jaren 2021-2023 uitgevoerd. Voor een volledig overzicht van de gevolgde aanpak en het uitgevoerd aanvullend onderzoek wordt verwezen naar het “Activiteitenplan inrichting NNN cluster A”. De beschikbare informatie en resultaten uit het aanvullend onderzoek zijn de basis geweest om te bepalen voor welke soorten een ontheffing dient te worden aan gevraagd en voor welke soorten volgens de gedragscode Stadswerk wordt gewerkt. Daarnaast is bepaald waar voortkomend uit de gedragscode en/of gewenst vanuit het zorgvuldigheidsbeginsel Wet natuurbescherming zal worden gewerkt volgens ecologische werkprotocollen. Hierbij is tevens de (nieuwe) informatie uit het Reikwijdte document gedragscode gebruik van RVO betrokken.

Ecologische werkprotocollen

Onderdeel 1 - Algemene onderwerpen en activiteiten

- a) Tijdens de werkzaamheden dient ecologische begeleiding aanwezig te zijn die zorgdraagt voor kick-off ecologie aan uitvoerend medewerkers, vrijgave van werkterreinen, beoordeling van aanpak en uitvoering, advisering bij onvoorziene omstandigheden, etc.;
- b) Gedurende de uitvoeringsperiode dient informatie omtrent ecologie en verslaglegging van het werken conform Wnb, gedragscode en ecologisch protocol op de werklocatie aanwezig te zijn;
- c) Het inzetten van minimaal één medewerker met het certificaat Wet natuurbescherming niveau 1 of 2 door de aannemer;
- d) Tijdens de bouwvergaderingen is 'ecologie' en vast agendapunt. De begeleidende ecoloog neemt deel aan de bouwvergaderingen;
- e) Start van werkzaamheden op nieuwe locaties wordt gecommuniceerd met betrokken terrein behorende organisaties;

Onderdeel 2 - Werkperioden en voorwaarden

- f) De werkzaamheden worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding;
- g) Op de werklocatie is een logboek "Ecologie beschikbaar". In dit logboek zijn kopie exemplaren van de ontheffingen en vergunningen aanwezig, de ecologische werkprotocollen en het logboek ecologie. De map ecologie het format voor het logboek en de betreffende formulieren wordt vanuit opdrachtgever beschikbaar gesteld;
- h) De werkzaamheden worden in de basis uitgevoerd in de periode 1 juni – 1 februari (buiten het broedseizoen). Voor sommige onderdelen zoals inzaaien, aanplanten van riet en grote helofyten, aanleg van kunstwerken grenzend aan infrastructuur gelden uitzonderingen, maar de voorwaarden van voorafgaande ecologische vrijgave is ook daar van toepassing. Kortere, afwijkende werkperiodes gelden specifiek voor de onderstaande werkzaamheden. Dit zijn afwijkende periodes die verband houden met de voortplanting en winterrustperiodes van platte schijfhoren, amfibieën, waterspitsmuis en ruige dwergvleermuis, als volgt:
Werken in sloten, incl. baggerwerkzaamheden: 15 juni – 31 oktober;
Sloten waar de waterspitsmuis voorkomt (Middelblok): 01 september - 31 oktober;
Bomen rooien: 1 juni - 1 augustus en 15 oktober – 1 februari;
- i) Waar na 1 juni toch broedvogels aanwezig zijn (dit wordt steeds gecontroleerd door begeleidende ecoloog en geverifieerd bij de beheerders), wordt niet gewerkt ook niet in de directe nabijheid. De benodigde 'bufferzone' wordt afgestemd op betreffende soort en type van de werkzaamheden¹.
- j) Indien in gebieden grotere aantallen doortrekkende vogels of wintergasten aanwezig zijn wordt in overleg getreden met de ecologische begeleiding en de betreffende terreinbeheerder;
- k) De werkzaamheden worden uitgevoerd bij periode met daglicht om vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen en overige fauna niet te verstoren;
Indien noodzakelijkerwijs met werklocatie verlichting of veiligheidsverlichting ten bate van weggebruikers in de donkere uren moet worden gewerkt dient deze zodanig te zijn geplaatst en uitgevoerd dat uitstralende verlichting wordt voorkomen. Hierbij wordt de begeleidende ecoloog betrokken;
- l) Voor aanvang van de werken vindt een toolboxmeeting "Kick-off Wet natuurbescherming" plaats, waaraan alle betrokken medewerkers deelnemen. Van deze toolbox wordt een presentielijst ondertekend;
- m) In de schaftruimte van de werklocatie is een poster met beleidsrelevante soorten opgehangen, deze wordt door de opdrachtgever ter beschikking gesteld;
- n) Tijdens werkonderbrekingen, ook wanneer deze kortdurend zijn, kunnen dieren zich opnieuw vestigen of tijdelijk verblijven binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Voorafgaand aan werkhervattingen worden mogelijk aanwezige dieren verjaagd naar een open vlucht richting;
- o) Tijdens de uitvoering dienen steeds een geschikt net om dieren uit te kunnen nemen en een bassin (grote emmer/speciekuip) op de werklocatie aanwezig te zijn.
- p) Eventueel opgeslagen dieren in kuipen dienen op een beschutte en schaduwrijke plaats te worden bewaard;
- q) Indien dieren worden aangetroffen kunnen deze tijdelijk worden opgeslagen en dienen deze binnen maximaal één uur na de vondst in overleg met de begeleidende ecoloog te worden uitgezet op een geschikte locatie voor de soort buiten het projectgebied;
- r) Indien tijdelijk in depot plaatsen van zand- en/of grond noodzakelijk is dient vestiging van fauna te worden voorkomen door:
 - afschermen van opgeslagen grond en zand in depot met een amfibieënraaster in de periode oktober - maart;
 - het in flauw talud (< 45 graden) of laag depot (< 0.60 meter) afwerken zodat oeverwaluwen geen nestplaatsen betrekken.
- s) Werken aan watergangen worden uitsluitend uitgevoerd bij watertemperaturen tussen de +2° en +25° C;
- t) Werk- en transportlocaties op graslanden worden ter voorbereiding op de werkzaamheden gemaaid op een stoppel tussen de 6 en de 10 centimeter. Klepel maaiapparatuur wordt hierbij niet ingezet;
- u) Bij toepassing van zwaar materieel wordt per situatie beoordeeld of er voor gebruik, vanuit de zorgplicht, toepassing van rijplaten gewenst is en/of een route dient te worden uitgezet;

¹ Nabijheid wordt hierbij gedefinieerd op basis van de combinatie van effectafstand van voorgenomen werkzaamheden en aanwezige soorten in relatie tot de soort specifieke verstoringsafstand. Beoordeling vindt plaats door begeleidende ecoloog. De minimale effectafstand is op basis van de rapportage omtrent verstoringsafstanden in Friesland (Bruijnzeel L.W. & L.G.M. Schotman 2011) bepaald op minimaal 100 meter."

© Bui-TeGewoon / groenprojecten.

- v) Bij het graven van een nieuwe watergang wordt gewerkt 'in de droge'. Pas in de laatste fase wordt de aantakking met een bestaande watergang gerealiseerd. De laatste uitgenomen specie wordt dun uitgesmeerd en direct nagezocht op aanwezige dieren. Aangekomen dieren worden terug geplaatst in een niet te bewerken watergang in de directe omgeving;
- w) Indien ten bate van werkzaamheden delen van watergangen worden drooggezet, dient in de laatste fase (laatste 20 centimeter en direct na droogval) een inspectie op achtergebleven dieren plaats te vinden;

Onderdeel 3 - Soorten en omstandigheden

1) Boerenwaluw

Om nadere informatie te verzamelen is met betrekking tot de boerenwaluw (Cat.5 Jaarrond beschermde nesten) heeft een integrale verkenning van de aanwezige bruggen in het gebied plaatsgevonden. Hierbij werd vastgesteld dat onder verschillende bruggen nesten van de boerenwaluw aanwezig waren.

- *Op basis van de inventarisaties wordt vastgesteld of de betreffende bruggen verwijderd zullen worden of niet. Omdat boerenwaluwen meerdere legsels groot brengen zal voorafgaand aan het verwijderen van bruggen met nesten een vogelcheck plaatsvinden. Indien, na vertrek van de zwaluwen de brug wordt verwijderd of vernieuwd zullen de verwijderde nesten worden gecompenseerd door onder te handhaven en nieuw te bouwen bruggen in factor drie kunstnesten aan te brengen.*

2) Kleine hollenbroeders

In het projectgebied zijn meerdere (Tiend)wegen en kaden langs de grenzen aanwezig waarlangs zich bomen en struiken bevinden. Het betreft overwegend op kniestoof afgezette bomen en knotwilgen. Deze beplanting heeft regelmatig (kleine) holten die worden benut door broedvogels die worden gerekend tot de hollenbroeders.

Holte bewonende vogels worden gerekend tot soorten met jaarrond beschermde nesten categorie 5. Hoewel het verwijderen van (knot)bomen naar verwachting niet of slechts zeer beperkt plaats zal vinden wordt vastgesteld dat dit niet geheel is uit te sluiten.

Lokaal kunnen, in situaties waarbij op de locatie van de (knot)boom een dam of brugverbinding moet worden verwijderd of nieuw aangelegd, één of enkele (holte) bomen moeten worden gerooid.

Voor mogelijk aanwezige soorten geldt dat ze tot de algemene broedvogels behoren en conform de omschrijving van categorie 5 jaarrond beschermde nesten er zwaarwegende omstandigheden zijn die behoud van de nestlocatie noodzakelijk maken. Dit is in de onderhavige situatie niet het geval.

- *Bij de uitvoering van de werkzaamheden worden eventueel te verwijderen bomen nogmaals gecontroleerd op aanwezigheid van broedende vogels of recent gebruik door broedende vogels;*
- *Waar mogelijk wordt gewerkt volgens het protocol "ontwijken" door de noodzakelijke dammen en bruggen te verschuiven;*
- *Als dit niet mogelijk blijkt zal worden gewerkt volgens het protocol compenseren, door alternatieve nestgelegenheid aan te brengen in de nabijheid en de verwijderde (knot)bomen in evenredig aantal te vervangen.*

3) Ruige dwergvleermuis

In de Krimpenerwaard is de ruige dwergvleermuis een soort met een regelmatig, maar verspreid voorkomen. De ruige dwergvleermuis wordt voornamelijk in de nazomer en het vroege najaar aangetroffen. Hierbij is geen specifiek deelgebied te herkennen, maar ruige dwergvleermuizen hebben een duidelijke voorkeur voor wat dichter begroeide Tiendwegen en kaden. Hoewel de soort op meerdere boomsoorten is aangetroffen lijkt er een voorkeur te bestaan voor (knot)wilgen waarbij het roepende exemplaar op een hoogte tussen de twee en drie meter aanwezig is. Het roepende die bevindt zich meestal aan de buitenkant van de boom op de stam, maar ook zijn dieren in kleine holten en in de knot van geknotte bomen waargenomen (Natuurregistraties Buisman & Terlouw).

De mannetjes blijven trouw aan hun paargebied, maar vertonen frequente verplaatsingen tussen bomen binnen dit gebied. Deze verplaatsingen vinden zowel binnen een nacht als tussen de nachten plaats, waardoor steeds op andere plaatsen roepende mannetjes worden aangetroffen. Na de paring vindt voor een belangrijk deel wegtrek plaats, maar lokaal blijven (voornamelijk mannetjes) in ons land overwinteren. In relatie tot deze soort zal in het bijzonder het verwijderen van een enkele knotboom aan de orde kunnen zijn als een brug of damverbinding naar de ontsluitende kade/Tiendweg wordt gerealiseerd.

Als zwaarder beschermde soort zal voor de Ruige dwergvleermuis een ontheffing worden aangevraagd. Hiervoor wordt het format van de verkregen ontheffing voor NNN den Hoek toegepast. Aan deze ontheffing zijn onderstaande voorwaarden voor het werkprotocol verbonden:

- *Indien een holteboom moet worden gerooid, wordt in eerste instantie getracht dit via het ecologisch werkprotocol "ontwijken" te voorkomen door de brug of dam te verschuiven naar een naastgelegen locatie.*

© Bui-TeGewoon | groenprojecten.

- Als dit niet mogelijk is wordt voorafgaand aan het rooien een holtecheck voorgeschreven. Als er geen actieve bewoning is kan de betreffende boom worden gerooid.
- Indien meerdere bomen moeten worden verwijderd dient te worden bepaald of voldoende alternatieve roep-/baltplaatsen beschikbaar blijven. Indien dit niet het geval is dient het rooien te worden gefaseerd in ruimte en tijd in combinatie met vervangende aanplant;
- Het rooien van bomen vindt uitsluitend plaats buiten de periode van paargedrag van de ruige dwergvleermuis. Deze periode is bepaald op 1 augustus – 15 oktober;

4) Platte schijfhoren

Ten bate van de inrichting van NNN Krimpenerwaard heeft in alle deelgebieden aanvullend onderzoek plaatsgevonden (Janse J.W.E., 2022). De platte schijfhoren kan in de gehele Krimpenerwaard worden aangetroffen, maar de grootste verspreiding lijkt aanwezig in de noordelijke helft van het gebied. De soort heeft voor zover bekend een verspreid voorkomen, maar is nergens talrijk.

Relevante activiteiten tijdens projectontwikkeling Krimpenerwaard

Ten bate van de projectdoelstelling zullen oevers worden vergraven en watergangen worden verruimd waarbij habitat en exemplaren van de soort platte schijfhoren kunnen worden aangetast. Situaties waarbij dit kan optreden zijn:

- Het verruimen van watervoerende profielen ten bate van de realisatie van de eigen waterhuishouding voor de natuurgebieden;
- Het aanleggen van natuurvriendelijke oevers anders dan profileren in het terrestrisch deel waarbij niet in de watergang en eerste zone oeverplanten wordt gegraven (“flauw talud oever”);
- Aanleggen en of verwijderen van bestaande dammen en bruggen;

Als zwaarder beschermde soort zal voor de Platte schijfhoren een ontheffing worden aangevraagd. Hiervoor wordt het format van de verkregen ontheffing voor NNN den Hoek toegepast. Aan deze ontheffing zijn onderstaande voorwaarden voor het werkprotocol verbonden:

Onderdeel a - Voorbereidende werkzaamheden en activiteiten

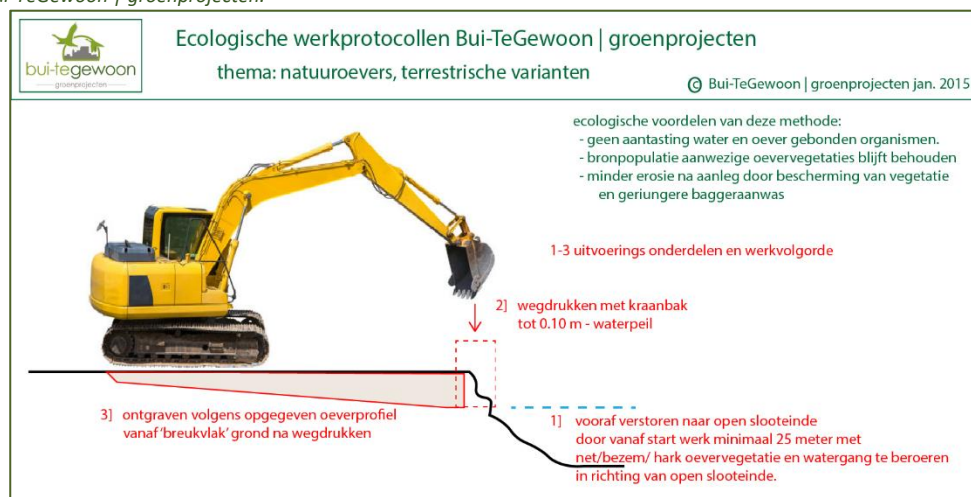
1. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding;
2. Bij het vergraven van oevers wordt de te bewerken oever minimaal twee dagen vooruitlopend aan het profileren uitgeknipt met een maaikorf van net onder de waterlijn tot circa 0.50 meter op het terrestrische deel van de oever. De uitgeknipte oevervegetatie wordt verplaatst naar een oever binnen het zelfde peilgebied die niet zal worden vergraven. Langs deze oevers wordt de uitgenomen vegetatie dun uitgespreid.

Onderdeel b - Werkperioden en voorwaarden

1. Werken worden in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 juni – 31 oktober. Dit is de veilige periode voor de soort platte schijfhoren en sluit aan op een de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën. Daarnaast hebben in deze periode vrijwel alle waterplanten zaad gezet;
2. Werkzaamheden worden niet uitgevoerd bij temperaturen onder het vriespunt;
3. Op watersysteem niveau wordt maximaal 50% van het gebied betrokken in de werkzaamheden, zodat leefgebied en een bronpopulaties worden gespaard, dieren kunnen vluchten en gebaggerde delen opnieuw kunnen worden bevolkt;

Onderdeel c - Mitigatie en compensatie

1. Bij het profileren van oevers in een flauw talud van water naar maaiveld wordt een sparende techniek toegepast voor de eerste 30 tot 50 centimeter op de overgang water naar land. De sparende techniek bestaat uit het met de kraanbak naar circa 5 centimeter onder water drukken van genoemde oeverstijf. Het breukvlak dat in het terrestrisch deel ontstaat wordt vervolgens geprofileerd in flauw talud naar maaiveld, waardoor niet in de overgang van water naar oever wordt vergraven. Naast platte schijfhoren biedt deze werkwijze ook bescherming aan tal van andere diersoorten op het snijvlak van water naar land (zorgvuldigheidsbeginsel), worden reeds aanwezige doelsoorten van oeverplanten gespaard en wordt erosie van de oever voorkomen of beperkt. Een schetsmatige uitwerking van de aanpak bij deze zogenaamde flauw taludoevers is opgenomen in onderstaande figuur.

2. Bij de nieuwe inrichting is voorzien in de aanleg van natuurvriendelijke oevers op circa 30% van de beschikbare oevers en het realiseren van een eigen waterkwaliteit gericht op natuurdoelen. Daarnaast worden mestgiften in het natuurbeheer beperkt tot enkele percelen met een weidevogelstelling en in hoeveelheid. Oever- (3 meter) en greppelzones (2 meter) worden gevrijwaard van mestgiften. Als gevolg hiervan zal waterkwaliteit en oever en watervegetatie in kwaliteit toenemen wat de habitat voor platte schijfhoren zal verbeteren.
3. De werkzaamheden zijn van tijdelijke aard en tasten tijdelijk een deel van het leefgebied van de platte schijfhoren aan. Het leefgebied wordt na de werkzaamheden hersteld in oorspronkelijke staat. De aanwezige vegetatie in oevers en sloten wordt voor de werkzaamheden aan de watergangen verplaatst naar een andere geschikte watergang, waardoor zoveel mogelijk voorkomen wordt dat platte schijfhorens gedood worden

5) Groene glazenmaker (& krabbenscheer)

De groene glazenmaker komt lokaal in de Krimpenerwaard op locaties waar groter aaneengesloten vegetaties van krabbenscheer verspreidt over meerdere sloten aanwezig zijn. Ten bate van de voorbereiding van de NNN inrichting Krimpenerwaard heeft in 2022 een kartering van sloten met krabbenscheer plaatsgevonden, zodat separaat inzicht in mogelijke locaties met groene glazenmaker inzichtelijk is.

In de deelgebieden behorende tot cluster A zijn hierbij geen grotere aaneengesloten krabbenscheer vegetaties aangetroffen waardoor aantasten van de groene glazenmaker wordt uitgesloten (Terlouw R.J.S., 2022).

Dit neemt niet weg dat uitbreiden van de vegetaties met krabbenscheer één van de doelen in het gebiedsproces Veenweiden Krimpenerwaard betreft. In het verlengde hiervan is de groene glazenmaker een doelsoort voor het gebied.

Om vegetaties met krabbenscheer (en indirect groene glazenmaker) niet aan te tasten wordt voor de krabbenscheer het onderstaande protocol gevolgd:

- Bij aantreffen van krabbenscheer op locaties waar werkzaamheden moeten worden uitgevoerd, wordt in eerste instantie gewerkt volgens het protocol 'ontwijken'. Er dient om de krabbenscheer te worden heen gewerkt, of de krabbenscheer wordt voorzichtig tot buiten de werklocatie opgedreven bij werken aan punt locaties of smalle stroken langs de oeverrand;
- Indien ontwijken niet uitvoerbaar is wordt de krabbenscheer voorzichtig uitgenomen en in overleg met de begeleidende ecoloog verplaatst naar een geschikte entlocatie in de omgeving waar geen werkzaamheden aan de watergang zullen plaatsvinden.

6) Waterspitsmuis

De waterspitsmuis heeft actueel een sterk versnipperd voorkomen in de Krimpenerwaard met overwegend lage dichtheden. In tegenstelling tot de habitat in de meeste andere gebieden in het land betreft de habitat in de Krimpenerwaard overwegend waterrijke gebieden met vochtige bostypen of houtranden en slechts in beperkte mate structuurrijke oevervegetaties. Dit laatste komt mede voort dat de meest oevers in de Krimpenerwaard een agrarisch of semi agrarisch beheer hebben, onvoldoende structuurrijk zijn en de watergangen weinig helder en plantenrijkwater bevat waar de dieren kunnen jagen.

© Bui-TeGewoon / groenprojecten.

Ten bate van de voorbereiding van de NNN inrichting Krimpenerwaard heeft in 2021 een beoordeling plaatsgevonden op habitat basis waar raakvlakken tussen voorgenomen inrichtingswerken NNN en potentieel habitat voor de waterspitsmuis aanwezig zijn. Op basis van deze analyse heeft aanvullend onderzoek middels eDNA onderzoek plaatsgevonden (*Datura, div. rapportages 2021, 2022 & 2023*). Op één locatie binnen NNN Middelblok nabij 'Vogelplas Middelblok' zijn DNA sporen van de waterspitsmuis aangetroffen (*Datura, 2023*). Het betrof drie aangrenzende monsterpunten in het westelijke deel van het vogelplasgebied direct tegen de Gouderakse Landscheiding.

Voor deze locatie is gekozen om te werken met de gedragscode volgens de beschreven principes 'mitigeren' en 'ontwijken'. Hiervoor wordt het onderstaande protocol gevolgd.

- *Binnen het gedeelte waar eDNA sporen van de waterspitsmuis zijn aangetroffen wordt het principe 'ontwijken' toegepast. Hier is in het inrichtingsplan de te graven wateraanvoersloot omgelegd naar het noorden zodat deze buiten het leefgebied van de waterspitsmuis in het grasland gebiedsdeel komt te liggen.*
- *In een aangrenzend deel, waar geen DNA sporen van de waterspitsmuis zijn aangetroffen, is verleggen van de watergang niet mogelijk hier wordt het principe 'mitigeren' toegepast zoals opgenomen in het reikwijdte document (RVO, 2022- pagina 37: "Herprofilen van waterlichamen wordt uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden. Dit zijn voortplantingsperiode van april tot en met augustus en de winterrustperiode van december tot en met februari. Werkzaamheden ontzien de oeverzone met leefgebied van waterspitsmuis tot een meter in het natte profiel. Werkzaamheden vinden in maximaal 50% van de watergangen met leefgebied van waterspitsmuis plaats per jaar in stroken van maximaal 250 meter lengte. Er wordt geen materiaal gedeponneerd in het leefgebied van deze soort").*

Op de betrokken locatie wordt de oever éézijdig over ca. 115 m¹ geprofileerd aan de noordzijde. Direct ten oosten van deze locatie is reeds voldoende waterprofiel aanwezig als gevolg van eerdere inrichtingen in 2005 en 2016. In dit deel zijn tijdens het eDNA onderzoek geen sporen van de waterspitsmuis aangetroffen, maar is wel een kansrijke habitat voor de soort waterspitsmuis aanwezig. Dit deelgebied met een lengte van circa 520 meter zal niet actief worden ingericht en de oevers zullen worden aangemerkt als 'blijf-af gebied' tijdens de ecologische werkbegeleiding. Hiermee kan ruimschoots worden voldaan aan het faseringsprincipe als mitigerende maatregel zoals bedoeld in het reikwijdte document.

7) Amfibieën algemeen

In de periode vanaf begin juni tot half juli dient men wanneer in de maaiveldzone werkzaamheden worden verricht dan wel waar transport plaatsvindt, alert te zijn op paddenregen.

'Paddenregen' betreft de situatie waarbij jonge dieren vanuit voortplantingswater massaal uit het water komen en zich verspreiden in het gebied. Hierbij kunnen ze kortdurend enige tijd massaal in de ter plaatse aanwezige (grasland-)vegetatie aanwezig zijn, voordat verdergaande verspreiding plaatsvindt.

- *Bij optreden/waarnemen van paddenregen dient contact te worden gezocht met de begeleidend ecooloog. Op basis van locatie/bevindingen dienen dergelijke plekken te worden ontzien totdat de jonge dieren zich over de wijde omgeving hebben verspreidt. Het te begrenzen blijf-af gebied wordt begrenst door de begeleidend ecooloog en duidelijk gemarkeerd;*

8) Verdiepingswerken i.r.t water gerelateerde natuur

Binnen het 'blauwe gebied' provinciaal eigendom en gebieden in eigendom en beheer bij de beide terrein behorende organisaties in de NNN Krimpenerwaard is vanuit het programmabureau Veenweiden Krimpenerwaard voorzien in het uitvoeren van kwaliteitsbaggerwerken in het jaar/de jaren voor inrichting. Achterliggende gedachte is dat 'blauw gebied' naast NNN een hoofdfunctie vanuit Kader Richtlijn Water heeft. Deze werkzaamheden worden onder ecologisch protocol en ecologische begeleiding als afzonderlijk project uitgevoerd.

Baggerwerkzaamheden in "geel gebied" zijn vooralsnog niet voorzien binnen de eigendommen van PZH en TBO's. Het is echter niet uit te sluiten dat (lokaal) tijdens de inrichtingswerken ook hier baggerwerken moeten plaatsvinden.

Daarnaast zijn er particulieren die gebruik maken van de mogelijkheid om zelf de beoogde natuur te realiseren via de systematiek van afwaarderen, inrichten en beheren SKNL-SNL systematiek. Deze categorie is zelf verantwoordelijk voor het in basis conditie brengen van de waterdiepte / verwijderen van voedselrijke baggerlagen.

Bovenstaande aanleidingen hebben er toe geleid dat ook het onderwerp verdiepingswerken in sloten in dit overkoepelend protocol is opgenomen. We beperken ons hier tot het benoemen van de hoofdlijnen voor het baggeren. Het is echter verstandig het volledige ecologisch protocol voor baggerwerken in poldersloten te raadplegen (*Terlouw R.J.S., 2022-BTG.ECOL.PROT.11bB*).

- a) Het voldoen aan de algemene zorgplicht van de Wet Natuurbescherming (art. 1.11);
- b) Uitvoering van de werkzaamheden mag niet leiden tot bedreiging van een populatie van een beschermde soort in de betreffende omgeving ("geen aantasting van de gunstige staat van instandhouding van een soort");

© Bui-TeGewoon / groenprojecten.

- c) Baggerwerken met behulp van een zogenaamde 'wielbaggerpomp' worden in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 juni – 31 oktober. Dit is de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën, bovendien hebben in deze periode vrijwel alle waterplanten zaad gezet. In voorkomende gevallen is de maximale uitvoeringsperiode 15 mei – 31 oktober, mits gebaggerd wordt in een watergang langs een recente gemaaid perceel;
- d) Er kan alleen worden gebaggerd bij watertemperaturen tussen de +2°C en + 22°C;
- e) Op watersysteem niveau wordt maximaal 50% van het gebied in één jaar gebaggerd, zodat leefgebied en een bronpopulaties worden gespaard, dieren kunnen vluchten en gebaggerde delen opnieuw kunnen worden bevolkt;
- f) De baggerpomp wordt op minimaal 0.50 meter, en bij voorkeur ruimer, van de oevers door het water getrokken;
- g) In opvolgende jaren wordt bij herhaling van de baggerwerkzaamheden de baggerpomp zoveel mogelijk door de zelfde vore getrokken;
- h) Er dient een sparende werktechniek te worden toegepast. Voor pompbaggerwerken betekent dit dat de baggerpomp niet mag zijn voorzien van uitstaande 'vleugels', 'schoepen' of een 'vijzel'. Deze dienen te worden gedemonteerd dan wel zodanig (hydraulisch) te kunnen worden ingeklapt dat alleen het middendeel van de sloot wordt gebaggerd en de bagger in de oeverzone van de watergang, waar zich de meeste aquatische fauna bevindt, niet wordt weggezogen;
- i) Er wordt steeds gewerkt in de richting van een open slooteinde. Indien dit niet mogelijk is wordt 30- tot 50 meter voor het slooteinde gestopt en eerst doorgereden tot de afdamming. Hier wordt voorafgaand aan het afronden van het werk de laatste 15 meter voor deze dam (bij een 'duikerdam' ook de eerste 10 meter achter de duikerdam!) gebaggerd. Vervolgens wordt teruggegaan naar het punt waar men is gestopt en wordt in een rustig tempo het overgeslagen deel gebaggerd.
- j) De bagger wordt dun over het aangrenzende perceel verspreidt door middel van vernevelen. Oevervegetaties worden aan beide zijde van het perceel over een breedte van 2.00 meter uit de waterlijn gevrijwaard van baggerspecie. Er wordt geen bagger aangewend in (ongemaaide) gras-, kruiden- of ruigte percelen, deze dienen vooraf te worden gemaaid.
- k) In geval van het baggeren van watergangen met krabbenscheer of drijfbladplanten dient minimaal 50% van deze vegetatie onbeschadigd te blijven. In voorkomend geval dient de pomp aan het begin van de te baggeren watergang onder de krabbenscheer te worden geplaatst en met zo min mogelijk heffen onder de krabbenscheer door het midden van de sloot te worden getrokken;

9) Omgang met dotterbloem in de werklocatie

Als specifieke doelsoort van het gebiedsproces Veenweiden Krimpenerwaard wenst de projectorganisatie zorgvuldig om te gaan met bestaande dotterbloemplanten en vegetaties. Ten bate van de inrichting zal door het programmabureau Veenweiden Krimpenerwaard in het voorjaar van 20243 een inventarisatie naar dotterbloemen worden uitgezet. Dit is een essentieel onderdeel om te kunnen bepalen of dotterbloemen moeten worden verplaatst.

In de specifieke situatie van de Krimpenerwaard wordt onderscheidt gemaakt tussen "Geel" gebied en Blauw "gebied". In "Geel" gebied wordt het waterpeil niet opgezet.

- *Hier is het van belang de kartering van dotterbloemen over de kaart te leggen met te profileren oevers, te plaggen percelen en te verruimen watergangen. Waar geplagd wordt, oevers worden geprofileerd of watergangen verbreed dienen dotterbloemen indien aanwezig te worden uitgenomen en verplant.*

In "Blauw" gebied is de situatie meer complex. Naast bovenstaande situaties met plaggen, oevers profileren en/of sloot verbreden speelt hier ook het aspect peilopzet.

- *Bij een peilopzet groter dan circa 10 centimeter dienen dotterbloemen te worden verplaatst, ook wanneer betreffende oever/perceel niet wordt vergraven. Dit kan zowel door ze ter plaatse 'omhoog' te zetten op de oever i.r.t. de toekomstige peilopzet als ze te verplaatsen naar geprofileerde oevers.*
- *Werkwijze bij verplaatsen van dotterbloemen:*
Dotterbloemen uithalen en verplanten kan in maart voor de bloei zodra de planten zich ontwikkelen of in de nazomer voor het bovengronds af sterven. Suboptimaal, maar niet onmogelijk is het verplanten direct na de bloeiperiode vanaf half juni. Binnen het project Krimpenerwaard zal de keuze wanneer de planten uit te nemen mogelijk locatie specifiek moeten worden gemaakt. Waar je in juli augustus wilt gaan graven zal het eerder moeten plaatsvinden. Waar je niet gaat graven, maar later wel het peil omhoog gaat is het daar en tegen verstandig te wachten tot je op een aangelegde oever op de juiste waterlijn terug kan planten. Er kan hierbij worden gekozen om de pollen één op één over te zetten, maar aantrekkelijker is het de kans te benutten voor populatie uitbreiding door de aanhangende grond van de wortels te spoelen en de plant, die meestal uit een kluwen van plantdelen, bestaat uit elkaar te nemen en de afzonderlijke delen met een tussenruimte van circa 30 centimeter in groepjes terug te plaatsen op een geschikte locatie net boven de toekomstige waterlijn. Zorg dat de plant en het plantgat goed nat wordt gemaakt bij de aanplant. Het is wenselijk het uithalen en verplanten van dotterbloemen locatie specifiek te benaderen en steeds in overleg met de ecologische werkbegeleiding uit te voeren.